

מושגי יסוד

ספר החינוך קפה - מצות עבודת יום הכיפורים

שיעשה כהן גדול כל מעשה יום הכיפורים על סדר, הקרבנות והוידויין ושילוח השעיר ושאר העבודה, כמו שכתוב בפרשה. שנאמר [ויקרא טז: ג] בזאת יבא אהרן אל הקדש, וגוי כל הפרשה. משרשי המצוה, שהיה מחסדי האל על בריותיו לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישובו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש... ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ברוך הוא, לקיים העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים...

תשובה

ספר החינוך קפח - שלא להתחתן באחת מכל העריות

שלא להתעדן באחת מכל העריות, והן קרובות ואשת איש ונדה, ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק וכל הדומה לאלו הפעולות הרעות שמעמיקין בהן בעלי הזימה ההולכים אחרי ההבל ויהבלו, שנאמר [ויקרא יח: ו] איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, ופירושו כאילו אמר לא תעשו שום קריבה שהיא הגורמת והמביאה האדם לגלות ערוה. משרשי הרחקת הזימה כתבתי בפרשת וישמע יתרו בלאו דלא תנאף מה שידעתי. וזאת המצוה גם כן מאותו השורש הוא, שנמנענו מהתקרב עם הערוה שום קורבה, לפי שידוע כי הקורבה סיבה אל גילוי ערוה, ובגילוי הערוה ימצאו כמה תקלות וכמה הפסדים כמו שכתבתי שם.

צניעות
פרישות
להעריך נשים

ספר החינוך רטז מצות פאה

להניח פאה מן התבואה, שנאמר [ויקרא יט: י] לעני ולגר תעזוב אותם... כי השם ברוך הוא רצה להיות עמו אשר בחר מעוטרים בכל מדה טובה ויקרה, ושיהיה להם נפש ברוכה ורוח נדיבה. וכבר כתבתי כי מתוך הפעולות תתפעל הנפש ותהיה טובה ותחול ברכת השם בה. ואין ספק כי בהותיר האדם חלק אחד מפירותיו בשדהו ויפקירם שיהנו בו הצריכים, תראה בנפשו שובע רצון ורוח נכון ומבורך, וכי השם יתברך השביעו בטובו, וגם נפשו בטוב תלין. והמאסף הכל אל הבית ולא ישאיר אחריו ברכה שיהנו במ האביונים אשר ראו השדה בקמותיה ויתאוו תאוה אליה למלא נפשם בה כי רעבו, יורה בנפשו בלי ספק רוע לב ונפש רעה, וגם רעה תבואהו, וכמו שאמרו זכרונם לברכה [סוטה ח:] במדה שאדם מודד, בה מודדין לו. וזה הענין יספיק לנו על צד הפשט גם בלקט ושכחה ופרט הכרם ועוללות.

נדיבות
זולתיות

מושגי יסוד

ספר החינוך רלא - שלא לקלל אחד מישראל בין איש בין אשה
משרשי המצוה, שמנענו השם מהזיק בפינו לזולתינו כמו שמנענו מהזיק להם במעשה. וכעין ענין זה אמרו זכרונם לברכה [מועד קטן יח.]. ברית כרותה לשפתים, כלומר שיש כח בדברי פי אדם.

ואפשר לנו לומר לפי עניות דעתנו, כי בהיות הנפש המדברת שבאדם חלק עליוני, וכמו שכתוב [בראשית ב', ז'] ויפח באפיו נשמת חיים, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, נתן בה כח רב לפעול אפילו במה שהוא חוץ ממנה, ועל כן ידענו ונראה תמיד כי לפי חשיבות נפש האדם ודבקותה בעליונים כנפש הצדיקים והחסידיים, ימהרו דבריהם לפעול בכל מה שידברו עליו, וזה דבר ידוע ומפורסם בין יודעי דעת ומביני מדע. ואפשר לומר עוד, כי הענין להשבית ריב בין בני אדם ולהיות ביניהם שלום, כי עוף השמים יוליד את הקול ואולי יבואו דברי המקלל באזני מי שקילל. והרמב"ם זכרונו לברכה אמר בטעם מצוה זו, כדי שלא יניע נפש המקלל אל הנקמה ולא ירגילנה לכעוס, ועוד האריך בענין בספרו. ונראה לי מדבריו, שלא יראה הוא בדעתו נזק אל המקולל בקללה, אלא שתרחיק התורה הענין מצד המקלל **שלא ירגיל נפשו אל הנקמה והכעס ואל פחיתות המדות.**

"ברית כרותה לשפתים" אוהב שלום ורודף שלום כעס

ספר החינוך רלו - שלא לרגל

שמנענו מן הרכילות, שנאמר [ויקרא יט: טז] לא תלך רכיל. והענין הוא שאם נשמע אדם מדבר רע בחבירו, שלא נלך אליו ונספר לו פלוני מדבר כך וכך, אלא אם כן תהיה כונתנו לסילוק הנזקין ולהשבית ריב. ואמרו זכרונם לברכה בפירוש רכיל, רך לזה וקשה לזה. דבר אחר, לא תהא כרוכל. מטעין דברים והולך.
משרשי המצוה, כי השם חפץ בטובת הבריות אשר ברא, וצונו בזה כדי להיות שלום בינינו, כי הרכילות סיבה לריב ומצה... ובפירוש אמרו [ערכין טו:]: בלשון הרע, שממית האומרו והמקבלו והנאמר עליו, והמקבלו יותר מכולן. והזהירו הרבה עליו... ואף על פי שאין בלאו הזה מלקות לפי שאין בו מעשה, פעמים שיש בו אפילו חיוב מיתה, כידוע בדין מוסר. וזוה הדין התירו חכמים לעשות אפילו בחוצה לארץ לתיקון העולם.

רכילות לשון הרע

מושגי יסוד - יושר

ספר החינוך רלה - מצות שופט שישפוט בצדק

לשפוט בצדק, שנאמר [ויקרא יט: טו] בצדק תשפוט עמיתך, ובא הפירוש שנצטוו הדיינים להשוות בעלי הריב, כלומר שלא יכבד הדיין אחד מבעלי הדין יותר מן האחר. וכן אמרו בספרא שלא יהא אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך. וכן בפרק שבועת העדות [שבועות ל' ע"א] תנו רבנן, בצדק תשפוט עמיתך, שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך.

שורש המצוה נגלה הוא, כי בהשוויית הדין יתיישב העולם, ואם יכבד הדיין אחד מבעלי הדין על האחר יפחד בעל הריב מלהגיד כל טענותיו לפניו, ומתוך כך יצא המשפט מעוקל...

גם במה שאמרנו שכל אדם חייב לדון חבירו לכף זכות, שהוא בכלל המצוה, יהיה סיבה להיות בין אנשים שלום ורעות. ונמצא שעיקר כל כוונות המצוה להועיל ביישוב בני אדם עם יושר הדין, ולתת ביניהם שלום עם סילוק החשד איש באיש.

ספר החינוך רנח - שלא להונות במדות וכל המדות בכלל

שלא להונות במדות הלח והיבש ולא במאזנים, ובכלל מדות הוא גם כן מדידת הקרקעות, וכל דבר הנמדד בין בני אדם, כגון בגדים, שנאמר [ויקרא יט: לה] לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ועוול ובמשורה... ואם שקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין וקרוי עוול ומשוקץ חרם ותועבה, וגורם לחמשה דברים האמורים בדיין, מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותן מארצם. ועוד הפליגו בחומר מצוה זו ואמרו [ב"ב פח:] כי גדול עונשן מעונש עריות, שזה בין אדם למקום וזה בינו לחבירו.

ספר החינוך רנט - מצות צדוק המאזנים והמשקלים והמדות

לצדק המאזנים והמשקלים והמדות וליישר אותם ולהשמר מאד בם, שנאמר [ויקרא יט: לו] מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם. ולשון ספרי, מאזני צדק, צדק את המאזנים יפה יפה, כלומר שתהיינה המאזנים מיושרות. ויש בענין המאזנים כיוונית גדולים לפי שאפשר לעשות בהם כמה מיני שקרים, ידוע הדבר... והזהירנו התורה בכל אחד ואחד מדברים אלו בפרט לחומר הענין, ואע"פ שהכל נכלל בכלל לא תונו איש את עמיתו. ולשון ספרא, על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, שתקבלו עליכם מצות מדות... שורש מצות היושר והרחקת הגזל והתרמית מבין בני אדם ידוע לכל בן דעת.

מושגי יסוד – אהבת ישראל

ספר החינוך רלז - שלא לעמוד על דם רעים

שלא נמנע מלהציל נפש מישראל כשנראהו בסכנת המיתה והאבידה ויהיה לנו יכולת להצילו בשום צד, שנאמר [ויקרא יט: טז] לא תעמוד על דם רעך. ואמרינן בסנהדרין [עג]. תניא, מנין לרואה את חברו שטובע בנהר או חיה גוררתו או ליסטים באים עליו שהוא חייב להצילו בנפשו, שנאמר לא תעמוד על דם רעך... שורש מצוה זו ידוע, כי כמו שיציל האחד את חברו כן חברו יציל אותו, ויתיישב העולם בכך, והאל חפץ בישובו כי לשבת יצרה.

ספר החינוך רלח - שלא לשנוא אחים

שלא לשנוא שנאת הלב אחד מישראל, שנאמר [ויקרא יט: יז] לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא, לא אמרתי אלא שנאה שהיא בלב. וכמו כן בערכין [ט"ז ע"ב] בשנאה שבלב הכתוב מדבר. אבל כשיראה לו שנאה וידוע שהוא שונאו אינו עובר על זה הלאו, אמנם הוא עובר על לא תקום ולא תטור, ועובר כמו כן על עשה, שנאמר [שם יח] ואהבת לרעך כמוך. ומכל מקום שנאת הלב היא קשה מכל השנאה הגלויה, ועליה תזהיר התורה ביותר.

שורש המצוה ידוע, כי שנאת הלב גורמת רעות גדולות בין בני אדם להיות תמיד חרב איש באחיו ואיש ברעהו, והוא סיבה לכל המסירות הנעשות בין אנשים, והיא המדה הפחותה והנמאסת תכלית המיאוס בעיני כל בעל שכל.

ספר החינוך רמג - מצות אהבת ישראל

לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש, כלומר שנחמול על ישראל ועל ממונו כמו שאדם חומל על עצמו וממונו, שנאמר [ויקרא יט: יח] ואהבת לרעך כמוך. ואמרו זכרונם לברכה [שבת לא]. דעלך סני לחברך לא תעביד. ואמרו בספרי, אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר שהרבה מצוות שבתורה תלויין בכך, שהאובה חבירו כנפשו לא יגנוב ממונו ולא ינאף את אשתו ולא יונהו בממון ולא בדברים ולא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום צד. וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה, ידוע הדבר לכל בן דעת.

שורש המצוה ידוע, כי כמו שיעשה הוא בחבירו כן יעשה חברו בו, ובזה יהיה שלום בין הבריות... והמתנהג עם חברו דרך אהבה ושלום ורעות ומבקש תועלתם ושמח בטובם, עליו הכתוב אומר [ישעיהו מט: ג] ישראל אשר בך אתפאר.

מושגי יסוד – השגחה פרטית

ספר החינוך רמא - שלא לנקום

שלא לנקום, כלומר שנמנענו מלקחת נקמה מישראל. והענין הוא כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים, ונוהג רוב בני אדם שבעולם הוא שלא יסורו מלחפש אחרי מי שהרע להן עד שיגמלוהו כמעשהו הרע או יכאיבוהו כמו שהכאיבם. ומזה הענין מנענו השם ברוך הוא באומרו [ויקרא יט: יח] לא תקום. ולשון ספרא, עד היכן כוחה של נקמה, אמר לו השאילני מגלך ולא השאילו, למחר אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלת לי מגלך, לכך נאמר לא תקום.

משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצערהו או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב... ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשבית ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם.

ספר החינוך רמט - שלא לנחש

שלא נלך אחרי נחשים, שנאמר [ויקרא יט: כו] לא תנחשו, ונכפל במקום אחר, שנאמר [דברים יח: י] לא ימצא בד' וגו' ומנחש. ואמרו בספרי, מנחש כגון האומר נפלה פתי מפי, נפלה מקלי מידי, עבר נחש מימיני ושועל משמאלי, וימנע מפני כן מעשות שום מעשה... וכך כגון מה שיאמרו המוני העמים הסכלים, כיון ששבתי מדרכי שהייתי הולך, או צבי הפסיקו, או עורב צועק עובר על ראשו, או כיון שראיתי דבר פלוני בתחילת היום לא ארויח היום, או שום מקרה רע יבואהו, וכל המעשים האלו וכיוצא בהן הם בכלל לאו זה.

משרשי המצוה, לפי שענינים אלה הם דברי שגוון וסכלות גמורה, ולעם קדוש אמיתי אשר בחר האל לא יאות להם שישעו בדברי שקר. ועוד שהם סבה להדית האדם מאמונת השם ומתורתו הקדושה. ולבוא מתוכם לכפירה גמורה, שיחשוב כל טובתו ורעתו וכל אשר יקרהו שהוא דבר מקרי, לא בהשגחה מאת בוראו, ונמצא יוצא בכך מכל עקרי הדת. על כן, כי חפץ השם בטובתנו, ציונו להסיר מלבנו מחשבה זו ולקבוע בלבבנו כי כל הרעות והטוב מפי עליון תצאנה לפי מעשה האדם אם טוב ואם רע, והנחשים לא מעלין ולא מורידין...

ספר החינוך רנה - שלא לעשות מעשה אוב

שלא לעשות מעשה אוב ולא נפנה אחריו, כלומר שלא נשאל בו, שנאמר [ויקרא יט: לא] אל תפנו אל האובות. והענין הוא (ב) שמקטירין קטורת ידועה ועושין מעשים ידועים, ובאותם הענינים ידמה לאדם שישמע דיבור מתחת השחי שיענה לו במה שישאל, זהו מין אחד ממיניו. ולשון ספרא, אוב זה פיתום המדבר משחיו.

משרשי מצוה זו, מה שכתבנו באיסור מנחש, ומכיון שכל אלו ההבלים גורמין לו לאדם להניח דת האמת העיקרית ואמונת השם ויפנה אחר ההבל ויחשוב כי כל אשר יקרהו יהיה עליו דרך מקרה, ושיהיה בידו להיטיב לעצמו ולסלק מעליו כל נזק באותן שאלות ואותן תחבולות שיעשה. וכל זה איננו שוה לו כי הכל נגזר מאת אדון העולם, ולפי מעשה הכושר או החטא אשר יעשה האדם יתחדשו עליו מעשים אם טוב ואם רע, כמו שכתוב [איוב לד: יא] כי פועל אדם ישלם לו.

מושגי יסוד – לא להפריע לסדר הטבעי

ספר החינוך רט - שלא לבוא על הזכרים

שלא לבוא על הזכרים, שנאמר [ויקרא יח:כב] ואת זכר לא תשכב משכבי אשה, תועבה היא.

משרשי המצוה, לפי שהשם ברוך הוא חפץ ביישוב עולמו אשר ברא. ולכן ציוה לבל ישחיתו זרעם במשכבי הזכרים, כי הוא באמת השחתה שאין בדבר תועלת פרי ולא מצות עונה, מלבד שענין אותו טינוף נמאס ומכוער הוא מאד בעיני כל בעל שכל, והאיש שנברא לעבוד בוראו לא ראוי להתנוול במעשים מכוערים כאלו.

ספר החינוך רמד - שלא להרביע בהמה עם מין שאינו מין

שלא להרביע בהמה כלאים, כלומר שלא נרכיב הזכר על שום מין בהמה או חיה שאינו מינו, שנאמר [ויקרא יט:יט] בהמתך לא תרביע כלאים.

משרשי המצוה, כי השם ברוך הוא ברא עולמו בחכמה בתבונה ובדעת, ועשה וצייר כל הצורות לפי מה שהיה צורך ענין ראו להיות מכוונות כיוון העולם, וברוך הוא היודע. וזהו שנאמר במעשה בראשית [בראשית א:לא] וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, וראיתו ברוך הוא. היא ידיעתו והתבוננותו בדברים... ובהיות יודע אלהים כי כל אשר עשה הוא מכוון בשלימות לענינו שהוא צריך בעולמו, צוה לכל מין ומין להיות עושה פירותיו למינהו, כמו שכתוב בסדר בראשית, ולא יתערבו המינים פן יחסר שלימותן ולא יצוה עליהן ברכתו. ומזה השורש, לפי הנראה במחשבתנו, נמנענו מהרביע הבהמות כלאים, וכמו כן הוזהרנו בכך מזה הטעם בצירוף טעם אחר, שכתבנו כבר על מיני הזרעים והאילנות.

ספר החינוך רמה - שלא לזרוע כלאי זרעים ולא נרכיב אילן

בשום מקום בארץ

שלא לזרוע שני מיני זרעים, כגון חטה ושעורה או פול ועדשה ביחד, בארץ ישראל דוקא, שנאמר [ויקרא יט:יט] שדך לא תזרע כלאים, ובא הפירוש עליו שבשדה שיהיה לנו בארץ הכתוב מדבר משרשי המצוה, כתבתי מה שידעתי במצוה הקודמת, וכן במצות מכשפה בסדר משפטים מצוה סב - [תמצא בעמוד הבא...]

מושגי יסוד – לא להפריע לסדר הטבעי

ספר החינוך סב - שלא להחיות מכשפה (פרשת משפטים)
 שלא נחיה מכשפה אלא נמיתה שנאמר [שמות כב: יז] מכשפה
 לא תחיה, ולא דוקא מכשפה אלא כל מי שיעשה כישוף, אלא
 שידבר ברגיל, שהנשים כשפניות יותר מן האנשים.

משרשי המצוה, שידוע כי ענין הכשוף דבר רע עד מאוד וגורם
 כמה תקלות לבני אדם, איני צריך להאריך בו שידועים
 הדברים. ועל כן נצטוינו לסלק מן העולם המשתדל בזה, לפי
שהוא בא כנגד חפץ השם, שהוא חפץ בישונו ושיתנהג הכל
בדרך הטבע שהוטבע בתחילת הבריאה, וזה בא לשנות הכל.

וענין הכישוף הוא לפי דעתי כן, שהשם ברוך הוא שם בתחילת
 הבריאה לכל דבר ודבר מדברי העולם טבע לפעול פעולתו טובה
 וישרה לטובת בני העולם אשר ברא, וציוה כל אחד לפעול פעלו
למינהו, כמו שכתוב בפרשת בראשית למינהו על הנבראים, וגם
 על כל אחד ואחד המשיל כח מלמעלה להכריחו על מעשהו, כמו
 שאמרו זכרונם לברכה [בראשית רבה פרשה י', ו'] אין לך עשב
 מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שאומר לו גדל. ומלבד פעולתן
 שעושה כל אחד ואחד בטבעו, יש להם פעולה אחרת בהתערבם
 מין מהן עם מין אחר, ובמלאכת התערובות יש בה צדדין שלא
 הורשו בני אדם להשתמש בהן, כי יודע אלהים שסוף המעשה
היוצא לבני אדם באותן צדדין רע להן ומפני זה מנעם מהם...

ועוד יש באותן צדדי התערובות והתחבולות האסורות לעשות
 ענין אחר שנאסרו בעבורו, לפי שכח אותו התערובת עולה כל כך
 שמבטל מפעולתו לפי שעה כח המזל הממונה על שני המינין,
 והמשל על זה, כמו שאתה רואה שהמרכיב מין בשאינו מינו
 יחדשו לברוא מין שלישי, נמצא שביטלה ההרכבה כח שניהם.
 ועל כן נמנענו מהעלות על רוחנו אף כי נעשה בידינו דבר
 שמראה בנו רצון להחליף דבר במעשי האל השלמות. ואפשר
שיעלה בידינו מזה רמז משרשי כלאי זרעים ובהמה ושעטנו,
ובמקומם נאריך במ בעזרת השם. וזהו שאמרו זכרונם לברכה
 [סנהדרין סז:] למה נקרא שמם כשפים, שמכחישין פמליא של
מעלה ושל מטה.

קדושים תהיו

ויקרא פרשת קדושים פרק יט

דָּבַר אֶל כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי
קְדוֹשׁ אֲנִי? קִזְק אֶלְקִיכֶם:

רש"י

דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי
תורה תלויין בה:

קדשים תהיו - הוּ *פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא
גדר ערוה אתה מוצא קדושה, אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם, (ויקרא כא: ז-ח)
ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו (שם כא: טו) קדושים יהיו אשה זונה וחללה וגו' (שם כא: י-ט).

שפתי חכמים

דהא אין קדושה שייך אלא במה שהם פרושים ונבדלים מן העמים במעשה כגון
בציצית ותפילין ושאר מצות עשה אבל בשב ואל תעשה אין ניכר שום פרישות

ספרא

אם מקדישים אתם עצמיכם מעלה אני עליכם כאלו קידשתם אותי ואם אין
אתם מקדישים עצמכם מעלה אני עליכם כאלו לא קידשתם אותי ... אבא שאול
אומר פמליא למלך, ומה עליך להיות? מחקה למלך. (imitate)

מדרש תנחומא

[ה] קדושים תהיו. למה כי קדוש אני, לפי שהדבקתי אתכם במתני, שנאמר כי
כאשר ידבק האזור אל מתני איש וגו' (ירמיה יג יא), אמר להם הקב"ה לישראל
איני כבשר ודם, מלך בשר ודם אין רשות לבריות להקראות בשמו, תדע לך
שבשעה שאדם מבקש לקטרג את חבירו, קורא לו אגוסטה פלוני, ואין לו חיים,
אבל ישראל נקראו על שמו של הקב"ה, נקרא אלהים, וקרא לישראל אלהים,
שנאמר אני אמרתי אלהים אתם (תהלים פב ו), נקרא חכם, שנאמר חכם לבב
ואמיץ כח (איוב ט ד), וקרא לישראל חכם, שנאמר רק עם חכם ונבון הגוי הגדול
הזה (דברים ד ו), נקרא דוד, שנאמר דודי צח ואדום (שה"ש ה: ז), וקרא להם
דודים, שנאמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים (שם ה: א), נקרא בחור, שנאמר
בחור כארזים (שם ה: טו), וקרא להם בחורים, שנאמר כי בך בחר [ה' אלהיך]
(דברים ז ו), נקרא חסיד, שנאמר כי חסיד [אני] נאום ה' (ירמיה ג: יב), וקרא
להם חסידים, שנאמר אספו לי חסידי (תהלים נ: ה), נקרא קדוש, שנאמר קדוש
קדוש קדוש ה' צבאות (ישעיה ו: ג), וקרא לישראל קדושים, [שנאמר קדושים
תהיו], אמר הקב"ה בעולם הזה נקראתם קדושים, ובעולם הבא והיה הנשאר
בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו (ישעיה ד: ג).

קדושים תהיו – "לדבקה בי שאני קדוש"

שמות פרשת משפטים כב:ל

וְאֲנֹשִׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבֶשֶׁר בְּשָׂדֶה טָרְפָה לֹא תֹאכְלוּ לְפָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ :

רש"י

ואנשי קדש תהיון לי - אם אתם קדושים ופרושים משקוצי נבלות וטרפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי

שפתי חכמים

מפני שאחריו כתיב ובשר בשדה טריפה והוסיף מלת אם כדי שלא תפרש ואנשי קודש וכן תהיון לי לשון ציווי. ומפני שיש כמה דברים בין אם תעשו בין אם לא תעשו לא ארחיק אתכם מלהיות שלי לכך הוצרך לומר ואם לאו כו' שאם לא תהיו פרושים משקוצי נבילות לא תהיו לי והוא עיקר המאמר שאין כוונתו רק על הלאו

רמב"ן

ואנשי קדש תהיון לי - טעם הכתוב הזה, כי עד הנה הזכיר המשפטים והזהיר בדברים המכוערים. ועתה כשבא להתחיל באיסור המאכל פתח ואמר ואנשי קדש תהיון לי, שראוי הוא שיאכל האדם כל מה שיחיה בו, ואין האסורין במאכלים רק טהרה בנפש, שתאכל דברים נקיים שלא יולידו עובי וגסות בנפש, על כן אמר ואנשי קודש תהיון לי, כלומר אני חפץ שתהיו אנשי קדש בעבור שתהיו ראויים לי לדבקה בי שאני קדוש, לפיכך לא תגאלו נפשותיכם באכילת הדברים המתועבים, וכך אמר (ויקרא יא מג - מד) אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם, כי אני ה' אלהיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. והנה השרצים משקצין הנפש, והטרפה אין בה שקוץ, אבל יש בשמירה ממנה קדושה:

יהושע פרק כד

(יט) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם לֹא תוֹכְלוּ לַעֲבֹד אֶת יְקֹוֹק כִּי אֱלֹקִים קְדוֹשִׁים הוּא קַל קִנּוּא הוּא לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֵכֶם וּלְחַטָּאוֹתֵיכֶם: (כ) כִּי תַעֲזְבוּ אֶת יְקֹוֹק וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֹכַר וְשָׁב וְהָרַע לָכֶם וְכָלָה אֶתְכֶם אַחֲרַי אֲשֶׁר הֵיטִיב לָכֶם: (כא) וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת יְקֹוֹק נַעֲבֹד:

רד"ק

(יט) אלהים קדושים הוא - קדושים לשון תפארת

"כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש"

פרק כ

- (ז) והתקדשותם והייתם קדשים כי אני יקוק אלקיכם :
 (ח) ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יקוק מקדשכם :
 (ט) כי איש איש אשר קלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו :
 (י) ואיש אשר נאף את אשת איש אשר נאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת :
 (יא) ואיש אשר ישקב את אשת אביו ערוה אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם :
 (יב) ואיש אשר ישקב את פלתו מות יומתו שניהם תביל עשו דמיהם בם :
 (יג) ואיש אשר ישקב את זכר משקבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם :
 (יד) ואיש אשר קח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהו ולא תהיה זמה בתוכם :...
 (כו) והייתם לי קדשים כי קדוש אני יקוק ואבדל אתכם מן העמים להיות לי :

ויקרא רבה פרשת קדושים פרשה כד

מפני מה נסמכה פרשת עריות לפרשת קדושים אלא ללמדך שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה ואתיא כהדא דר' יהודה בן פזי דאמר כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש

במדבר פרשת שלח פרק טו

(לט) והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יקוק ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם : (מ) למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם :

מסכת ברכות דף יב עמוד ב

דתניא : אחרי לבבכם - זו מינות, וכן הוא אומר : אמר נבל בלבו אין אלהים, אחרי עיניכם - זה הרהור עבירה [עריות], שנאמר : ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, אתם זונים - זה הרהור עבודה זרה, וכן הוא אומר : ידויזנו אחרי הבעלים.

במדבר רבה פרשת נשא פרשה י

מה ראה הקב"ה לשאול מישראל הלב והעינים שיהיו אחרי לפי שהעבירה תלויה בהם הה"ד (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם וגו', עינא וליבא תרי סרסורי דחטאה אינון

רמב"ם הלכות איסורי ביאה כב:יח-כ

אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות, אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות. ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות, [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע. לפיכך ראוי לו לאדם לכופ יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן

"כי מה שהיה פנחס מקנא על מעשה זנות מורה זה על קדושתו"

פרק כ

- (ז) והתקדשותם והייתם קדושים כי אני יקוק אלקיכם :
 (ח) ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יקוק מקדשכם :
 (ט) כי איש איש אשר קלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו :
 (י) ואיש אשר נאף את אשת איש אשר נאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת :
 (יא) ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערוה גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם :
 (יב) ואיש אשר ישכב את פלתו מות יומתו שניהם תבל עשו דמיהם בם :
 (יג) ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם :
 (יד) ואיש אשר קח את אשה ואת אמה זמה הוא באש שרפו אתו ואתהו ולא תהיה זמה בתוכם :...
 ... (כו) והייתם לי קדושים כי קדוש אני יקוק ואבדל אתכם מן העמים להיות לי :

נתיבות עולם נתיב הזריזות פרק ב

... וגם בשביל כי פנחס היה מוכן לדבר זה ביותר כי פנחס היה
 ראוי ליטול קדושת הכהונה על ידי מעשה זה שהיה מקנא על
הזנות, כי מה שהיה פנחס מקנא על מעשה זנות מורה זה על
קדושתו, שכל מקום שתמצא גדר ערוה שם תמצא קדושה
כדאיתא בספרי (תו"כ קדושים) כי לכך אחר פרשת עריות כתיב
קדושים תהיו וגוי וכתוב זונה גרושה וחללה לא יקחו קדושים יהיו
לאלהים, ולכך ע"י מעשה זה שקנא על מעשה ערוה ראוי שיטול
קדושת הכהונה

"שאינ השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות בישראל"

פרק כ

(ז) והתקדשְׁתֶּם והייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְקֹזֵק אֶלְקֵיכֶם :
 (ח) וישְׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְקֹזֵק מִקְדְּשְׁכֶם :
 (ט) כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלַל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמְיוֹ בּוֹ :

ספורנו

(ז) והתקדשתם. בפרישה מן העריות :
 והייתם קדושים. שיהיה הזרע מוכן לשרות שכינה בתוכו כאמרם ז"ל (קדושין פרק עשרה יוחסין) שאינ השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות בישראל (ע) :
 כי אני ה' אלהיכם. שאמרתם לאברהם להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו (בראשית יז, ז) לזרע המיוחס אחריו כמו שבארו ז"ל (שם) :
 (ח) ושמרתם את חקותי ועשיתם אותם. ובזה האופן שתתקדשו בפרישה מן העריות תשמרו ותעשו לדורות כי אם לא תתקדשו אתם ימרו גם הבנים בלי ספק בהיותם נולדים בחטא כענין הן בעון חוללתי (תהלים נא, ז) :
 אני ה' מקדשכם. כי אמנם מה שאסרתם בעריות הוא לקדשכם לעבודתי :
 (ט) כי איש איש אשר יקלל. והאות על שאני מקפיד כל כך שתהיה הקדושה בזרע שהרי ענשתי מיתת בית דין את המקלל הוריו שזה יקרה על הרוב בהיות פסול בזרע כי אז הוא בלתי מוכן אל מה שכתוב שמע בני מוסר אביך וכו' (משלי א, ח). ואיש כזה לא ישמור חוקים ומשפטים כי לא יקבלם מאביו ומאמו כלל :

אבן עזרא

והתקדשתם כי אני ה' אלקיכם קדוש, ונתתי לכם חקת לשמרם כדי לקדשכם, וכבר הזכיר זה הכתוב. והטעם להכניס את הגרים התושבים עם ישראל שהם חייבים להיותם קדושים, בעבור שידורו בארץ קדושה.

אור החיים

והתקדשתם והייתם קדושים. יצו ה' שיהיו נוטים אל בחינת הקדושה, ובזה הוא מבטיחם שיהיו במדרגת מלאכים הנקראים קדושים, דכתיב (דניאל ח) ויאמר אחד קדוש, והוא אומרו והייתם קדושים, ותמצא שאמרו ז"ל (במד"ר פ"כ) בפסוק כעת יאמר ליעקב וגוי כי המלאכים יהיו עומדים בשורה החיצונה וישראל בפנים ושואלים מלאכי אלהים לעם קדושו מה פעל אל, נמצאת אומר כי קדושו במקום המלאכים הם ישראל. וחזר הכתוב ופירש הדבר שבו יתקדשו ואמר ושמרתם את חקותי, פירוש תשמרו מצות לא תעשה, ותקיימו מצות עשה בזה אני מקדשכם, כי על ידי זה שם הוי"ה מתגלה עליו ובזה מתקדש, וכמו מה שכתוב בזהר (תיקונים ע) כי האבר שבו עושה מצוה שורה עליו שם הוי"ה הרמוז בתיבת מצוה :

וְהֵייתֶם לִי קְדוֹשִׁים - קְדוּשָׁה, הַבְּדֵלָה, עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם

ויקרא פרשת קדושים פרק כ

(כג) וְלֹא תִלְכוּ בְּחֻקֵּי הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֵת כָּל אֱלֹהֵי עֲשׂוֹ וְאֶקְחָ בָּם :
 (כד) וְאָמַר לְכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֵת אֲדָמְתֶם וְאֲנִי אֶתְנַנֶּה לְכֶם לְרֵשֶׁת אֶתְּהָ אֶרֶץ זָבֹת חֶלֶב וּדְבַשׁ אֲנִי יִקְוֶה אֶלְקִיכֶם אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים :
 (כה) וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לְטֹמְאָה וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לְטָהוֹר וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֵת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לְכֶם לְטָמֵא :
 (כו) וְהֵייתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יִקְוֶה וְאֲבַדֵּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי :
 (כז) וְאִישׁ אִזּוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֵנִי מוֹת יוֹמְתוֹ בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתְךָ דְּמִיָּהֶם בָּם :

רש"י

(כו) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי - אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד לומר ואבדל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים :

בעל הטורים

(כו) ואבדל אתכם מן העמים. וסמך ליה ואיש או אשה כי יהיה בהם אוֹב או ידעוני. כי אני הבדלתי אתכם מן העמים והשריתי שכינתי בניכם (ברכות ז א) ואינכם צריכין לאוב וידעוני כשאר אומות שאין עמהם נביא ולא יודע עד מה (עפ"י תהלים עד ט, אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה), ולכך צריכין לאוב וידעוני (ספרי דברים יח יד) :

אור החיים

(כו) והייתם לי קדושים וגוי טעם אומרו לי. יתבאר על דרך אומרים ז"ל (תו"כ כאן) אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר וכו' אלא אפשי ואפשי אלא אבי שבשמים וכו', והוא אומרו והייתם לי קדושים שתהיו פרושים לי לשם מצותי ולא לצד תיעוב הדבר הנאסר, ולזה סמך מאמר זה להבדלת בהמה וחייה לרמוז למה שכתבתי, ואומרו כי קדוש אני ה' וגוי נתן טעם למצוה זו של הבדלת בהמה טמאה כי קדוש וגוי ואבדל אתכם מן העמים להיות לי. והענין עצמו של פרישות ישראל מן העכו"ם הוא הדבר עצמו של פרישתכם מן הבהמה טמאה. ברוך ה' אשר הבדילנו מן הטמאים מאדם עד בהמה עד עוף השמים

פסיקתא רבתי פסקא טו - החודש

רבי לוי פתח והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדישכם [ואבדל אתכם מן העמים להיות לי] (ויקרא כ' כ"ו), רבי יודן בשם רבי חמא בר חנינא ורבי ברכיה בשם רבי אבהו אלו מבדיל אומות עכו"ם מכם לא הייתה תקומה לאומות עכו"ם אלא ואבדל אתכם מן העמים להיות לי כזה שהוא בורר את היפה מן הרע וחוזר ובורר, אבל כשהוא בורר את הרע מן היפה [בורר] ושוב אינו בורר, א"ר לוי כל מעשיהם של ישראל משונים מאומות העולם בחרישתן ובזריעתן ובקצירתן ובעומרין ובדישתן ובגרניהם וביקביהם ובמניינם ובחשבונם, בחרישתם לא תחרוש בשור וחמור וגוי (דברים כ"ב י'), בזריעתן לא תזרע כרמך כלאים (שם שם / דברים כ"ב / ט'), ובקצירתן ולקט קצירך לא תלקט (ויקרא י"ט ט'), ובעומרין ושכחת עומר וגוי (דברים כ"ד י"ט), ובדישתן לא תחסום שור בדישו (שם / דברים / כ"ה ד'), [בגרניהם] וביקביהם הענק תעניק לו מצאנך מגרנך ומיקבך (שם / דברים / ט"ו י"ד), ובמניינם ובחשבונם שאומות העולם מונים לחמה וישראל מונים ללבנה.

קדושים תהיו - שיטת הרמב"ם

ספר המצוות לרמב"ם שורש ד

השרש הרביעי שאין ראוי למנות הציוויים הכוללים התורה כולה. הנה יבואו בתורה צוויין ואזהרות אינן בדבר רמוז אבל יכללו המצוות כולם כאילו יאמר עשה כל מה שצויתך לעשות והזהר מכל מה שהזהרתך ממנו או לא תעבור דבר ממה שצויתך בו. ואין פנים למנות הצווי הזה מצוה בפני עצמה. שהוא לא יצוה לעשות מעשה מיוחד שיהיה מצות עשה ולא יזהיר מעשות מעשה מיוחד שיהיה מצות לא תעשה, וזה כאמרו (משפטי' כג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. וכאמרו (קדושים יט) את חקותי תשמורו, ואת משפטי תעשו (אח"מ יח) ושמרתם את משמרת (ס"פ אח"מ) ורבים כאלה.

וכבר טעו בשרש הזה גם כן עד שמנו קדושים תהיו (קדושים יט) מצוה מכלל מצות עשה. ולא ידעו כי אמרו קדושים תהיו, והתקדשתם והייתם קדושים (שם כ וסוף שמיני), הם צוויין לקיים כל התורה. כאילו יאמר היה קדוש בהיותך עושה כל מה שצויתך בו ונזהר מכל מה שהזהרתך ממנו. ולשון ספרא קדושים תהיו פרושים תהיו. רוצה לומר הבדלו מן הדברים המגונים כלם שהזהרתי אתכם מהם.

ובמכלתא אמרו ואנשי קדש תהיון לי איסי בן יהודה אומר כשהקדוש ברוך הוא מחדש מצוה לישראל הוא מוסיף להם קדושה. רוצה לומר כי זה הצווי אינו צווי עומד בעצמו אבל הוא נמשך אחר מצוה שנצטוו בה ומקיים הצווי ההוא יקרא קדוש. ואין הפרש בין אמרו קדושים תהיו או אילו אמר עשו מצותי. התראה שנאמר שזה מצות עשה מחוברת אל המצוות הרמוז אליהם שנצטוו לעשותם כן לא נאמר בקדושים תהיו והדומים לו שהוא מצוה כי לא צוה לעשות דבר זולת מה שידענו. ולשון ספרי (ס"פ שלח) והייתם קדושים זו קדושת מצות. הנה כבר התבאר מה שהלכנו סביבו. ומזה השרש גם כן אמרו (עקב י) ומלתם את ערלת לבבכם. רוצה לומר שיקבל וישמע כל מה שקדם זכרו מן המצוות. וכן וערפכם לא תקשו עוד (שם). רוצה לומר אל תקשה את לבך ותקבל כל מה שצויתך ולא תעבור עליו:

קדושים תהיו - שיטת הרמב"ן

יט: ב - והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה:

לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט. וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אע"פ שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן. וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט טז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו:

באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות נג ב) והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב. כי אע"פ שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, **שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים:**

וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, **לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו יח), שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפני משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקב"ה. וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות...**

” קדש עצמך במותר לך ”

מסכת יבמות דף כ עמוד א

אמר אב"י: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש. א"ל רבא: וכל שאינו מקיים דברי חכמים, קדוש הוא דלא מקרי, רשע נמי לא מיקרי! אלא אמר רבא: קדש עצמך במותר לך.
רש"י - קדש עצמך - לעמוד ולהזהר.

תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק ד

רבי חזקיה ר' כהן בשם רב עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל.

רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה א

שמה יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה, המהלך בדרך זו נקרא חוטא, שהרי הוא אומר בנזיר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, אמרו חכמים ומה אם נזיר שלא פירש אלא מן היין צריך כפרה המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, לפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד, ולא יתאוסר עצמו בנדורים ובשבועות על דברים המותרים, כך אמרו חכמים לא דייך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים, ובכלל הזה אלו שמתענין תמיד אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית, ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם.

קדושים תהיו - גישת האור החיים הקדוש

אור החיים ויקרא פרשת קדושים פרק יט

קדושים תהיו. צריך לדעת מה הוא המכוון של מצוה זו. ונראה שבא הכתוב לתת עשה על העריות, שציוה עליהם בפרשה הקודמת בלאו, הוסיף עשה עליהם לעבור עליהם גם בעשה. עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (קידושין לט ב) ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, והוא מאמר הכתוב קדושים תהיו במצות עשה בבא עבירה לידו שיתרחק מעשותי, ובזה קיים מצות עשה שנצטוו במאמר קדושים תהיו, והוציא זכרון מצוה זו בלשון זה של קדושים, לומר שכל המקיים מצוה זו נקרא קדוש, והוא מאמרם ז"ל (ויק"ר פכ"ד ירושלמי יבמות פ"ב ה"ד) ג"כ.

"לתת עשה על העריות"

ולטעם זה דקדק לומר אל כל עדת בני ישראל, לומר כי מצוה זו שמצוה קדושים תהיו היא מצוה שישנה בכל אדם, שכל איש ישראל בקיימו מצוה זו קדוש יאמר לו, ואין הדרגה בישראל שתהיה נמנעת מהשגה זו ...

קדושים תהיו...ללא יוצא מן הכלל

...ואמר אל כל עדת בני ישראל לבל יאמר אדם שאין מצוה זו הגדולה לכל איש ישראל ולא דבר הכתוב אלא ליחידי סגולה, לזה אמר אל כל עדת וגוי שכלם ישנם בגדר מצוה זו, והוא מאמרם ז"ל (תדב"א רמב"ם ה' תשובה) יכול אדם לעשות עצמו כמשה רבינו:

...ואולי כי דוקא בני"י הוא שישנם בבחינה זו מה שאין כן אומות העולם, לו יהיה שיפרוש אדם עצמו מבחינות העריות האסורות לו או אפילו שאינם אסורות, אף על פי כן מושלל הוא מבחינת הקדושה, ולזה אמר אל וגוי בני ישראל, ובסמוך יתבאר באופן אחר:

סגולת ישראל

איש אמו וגוי. טעם סמיכות מצוה זו למצות קדושים. נתכוון לרמוז גם כן גדר לעריות, והוא על דרך מאמרם ז"ל (סוטה לו ב) שדרשו בפסוק ויפוזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב וגוי כי כשתקפתו אשת פוטיפר ליוסף ותקפו יצרו נזדמנה לו דיוקן אביו ואמר לו וכו' מיד ויפוזו זרועי וגוי. ושמעתי משם אנשי אמת (קב הישר פ"ב) כי דיוקן האב תגביר כח הקדושה בבן ותמנעהו מבוא אל התיעוב והוא אומרם סמוך למצות העריות אביו ואמו תיראן, ולזה מי שתקפו יצרו יצייר בין עיניו יולדיו ויהיה לו למשיב נפש:

איש אמו וגוי. טעם סמיכות מצוה זו למצות קדושים

קדושים תהיו - גישת רבינו בחיי

רבינו בחיי פרשת קדושים פרק יט

וע"ד המדרש: (תנחומא ב) "קדושים תהיו", אמר הקב"ה הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם הווי קדושים כשם שאני קדוש, שנאמר: "קדושים תהיו כי קדוש אני ה'". ובאור זה כי לפי שישראל היו תחלת המחשבה ונתקדשו טרם היות ההויה, וכענין שאמר הנביא: (ירמיה ב, ג) "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", לכך יזהירם שיהיו קדושים אחר ההויה, זהו: "קדושים תהיו". משל למה הדבר דומה למלך שקדש אשה אמר לה הואיל ונתקדשה לשמי אני מלך ואת מלכה, כשם שהוא כבודי כך הוא כבודך, למה, שאת אשתי, כך אמר הקב"ה למשה לך וקדש את ישראל, שנאמר: (שמות יט, י) "לך אל העם וקדשתם היום ומחר", קדשם הקב"ה ואמר: (שמות יט, ו) "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", למה, "כי קדוש אני ה' אלהיכם", אף אתם "קדושים תהיו".

ספר מסילת ישרים פרק כו

... כללו של דבר ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהתשתמשו מדברים גשמיים. ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו קבועים תמיד בגדולתו יתברך, ורוממותו וקדושתו, עד שימצא כאילו הוא מתחבר למלאכים העליונים ממש עודהו בעולם הזה, וכבר אמרתי שאין האדם יכול לעשות בזה מצדו, אלא להתעורר בדבר ולהשתדל עליו, וזה אחר שכבר ימצאו בו כל המדות הטובות שזכרנו עד הנה מתחלת הזהירות ועד יראת החטא, בזאת יבא אל הקודש ויצליח, שהרי אם הראשונות חסירות ממנו, הרי הוא כזר ובעל מום שנאמר בו וזר לא יקרב, אך אחרי הכינו את עצמו בכל הכנות אלה, אם ירבה לידבק בתוקף האהבה ועוצם היראה בהשכלת גדולתו יתברך ועוצם רוממותו, יפריד עצמו מעניני החומר מעט מעט, ובכל פעולותיו ובכל תנועותיו, יכוין לבבו אל מצפוני ההתדבקות האמיתית, עד שיערה עליו רוח ממרום וישכין הבורא יתברך את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושים, ואז יהיה כמלאך ה' ממש וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבנות ועבודות.

קדושים תהיו - עול מלכות שמים

מדרש תנחומא

[ג] דבר אל כל עדת בני ישראל. מה ראה לומר הפרשה הזו בכינוס, למה לא אמר דבר אל בני ישראל כשאר פרשיות, אלא אל כל עדת, לפי שכל הדברות כלולין בתוכה, כיצד בדברות כתיב אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב), וכאן אני ה' אלהיכם (ויקרא יט ב), בדברות כתיב לא יהיה לך (שמות שם כ"ב ב), וכאן אל תפנו אל האלילים (ויקרא שם י"ט ד), בדברות כתיב לא תשא (שמות שם כ"ז ז), וכאן לא תשבעו בשמי לשקר (ויקרא שם י"ט יב), בדברות כתיב זכור [את יום השבת] (שמות שם כ"ג ח), וכאן כתיב את שבתותי תשמורו (ויקרא שם י"ט ג), בדברות כתיב כבוד את אביך ואת אמך (שמות שם כ"ג יב), וכאן כתיב איש אמו ואביו תיראו (ויקרא שם י"ט ג), בדברות כתיב לא תרצח (שמות שם כ"ג יג), וכאן כתיב לא תעמוד על דם רעך (ויקרא שם י"ט טז), בדברות כתיב לא תנאף (שמות שם כ"ג יג), וכאן כתיב קדושים תהיו (ויקרא שם י"ט ב), בדברות כתיב לא תגנוב (שמות שם כ"ג יג), וכאן כתיב לא תגנובו (ויקרא שם י"ט יא), בדברות כתיב לא תענה (שמות שם כ"ג יג), וכאן כתיב לא תלך רכיל בעמך (ויקרא שם י"ט טז), בדברות כתיב לא תחמוד (שמות שם כ"ג יד), וכאן כתיב לא תעשוק את רעך ולא תגזול (ויקרא שם י"ט יג), הוי [למה אמר לו הקב"ה לומר את הפרשה הזו בכינוס] שכל הדברות כלולין בתוכה, לכך נאמר דבר אל כל עדת בני ישראל

אברבנאל ויקרא פרשת קדושים פרק יט

השאלה הא' מה ראה יתברך לצוות למשה שידבר אל כל עדת בני ישראל ויזהירם על עשרת הדברות והלא כבר שמעו אותם בסיני ונכתבו על הלוחות והם כבר יודעין אותם ומה התועלת בהשנותם:

...והנכון שצוה הש"י למשה שיקבץ כל עדת בני ישראל ויזהירם על המצוות האלו ויזכור להם עשרת דברות ועקרי המצוות לפי שהיה כל זה הכנה לכריתת ברית הכתוב בסוף זה הספר בפרשת אם בחקותי ולא נזכרו עשרת הדברות כמו שנזכרו ונתנו לישראל כי לא באו ולא נזכרו פה להודיעם אליהם כמו שהיו בסדר ההוא אבל רצה יתברך לבאר להם פה שאין ראוי שימצאו המעלות והמדות המשובחות מפני שיגזור בהם השכל האנושי אלא מפני שצוה בהם הקב"ה וללכת בדרכיו ולדבקה בו יעשו כל מה שיעשו מהטוב והשלמות לא מפני בחינה אחרת ומשפט שכלי מדותיו ולכך אמר קדושים תהיו שלא נאמר זה על העריות בלבד אלא על כל הדברות בכלל שיהיו קדושים ומקדשים עצמם בכל הדברים כלומר אע"פ שהתרתי לכם המשגל עם הנשים ואכילת הבשר ושתיית היין ושאר התענוגים לא מפני זה תהיו שטופים בענינים הגשמיים ההמה אל תהיו בסובאי יין בזוללי בשר למו אבל תהיו קדושים רוצה לומר פרושים מן החמריות ולא תעשו זה כפלוסופים המתבודדים שיסגפו גופם להמשך אחר שכלם. אלא מפני כי קדוש אני ה' אלהיכם נבדל מכל חומר וגשמות ודי לעבד להתנהג במנהג האדון ותלכו בדרכי להיות קדושים כמוני.

ולפי שבמדות האנושיות כבוד אב ואם והיתה יותר מפורסמת מהמדות האנושיות וכל אדם יחזיק בה מילדותו. וכן שמירת השבת היא מצות מנוחה והשקט וכל אדם יחפוץ בה להיות שביעית ימיו במנוחה כמו שזכר הרב המורה. התחיל בזכרונם ואמר גם אלה לא ישמרו בני ישראל אלא מפני שהן מצות אלהיות וזהו אמרו איש אמו ואביו תיראו כלומר אף על פי שכל איש יירא את אביו ואת אמו מילדותו אתם לא תיראו את האב ואת האם ולא תשמרו את השבתות אלא מפני שצויתני אני בו והוא אמרו אני ה' אלהיכם בעבורי ראוי שתעשו זה לא בבחינה אחרת.

"כי כל צדיק אינו קדוש"

עקידת יצחק ויקרא שער סה (פרשת קדושים)

...**והנה מכל זה נפל ספק גדול בענין הקדושה** שנוכרת בתחלת פרשה זו קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם ההנזר לבלתי עשות ככל התועבות המעשים המגונים שזכר ראשונה מהערייות אשר יכללו דברים שנפשו של אדם מואס אותם תכלית המיאוס וערות אמו ואחותו ובתו ואחות אביו וכלתו ודומיהם וכ"ש הבהמה והזכור וזולתם אשר לא יתאוו אליהם זולתי הנפשות החולות הקרובות למיתה וגם אשר נזכרו אחרי כן בסמוך איש אמו ואביו תיראו וגו'. אל תפני אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו ולא תגזול וגו'. לא תלך רכיל בעמך וגו'. כי כל אלו חוייב כל אדם להרחיק עצמו מהם מבלי שישתמש בקדושה כי כל צדיק אינו קדוש. וקשה עוד מזה מה שאז"ל (ויקרא רבות פ' כ"ד) למה נסמכה פרשת עריות לפרשת קדושים תהיו לומר לך שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה והנה א"כ כל אשר לא יתגאל בבולמוס העריות המגונות והמתועבות ההם הנזכרות הוא הקדוש זה לא יתכן כלל:

אמנם להתר זה הספק צריך שנזכור מה שהוא מבואר בדברי החכמים. וזה כי יש הבדל גדול בין שלילת התואר מהדבר ובין התחייבו בהפכו שאתה אם תאמר זה הדבר אינו חם בהחלט לא חוייב בו שיהיה קר בהחלט ואיפשר היותו פושר. אבל אם תאמר הוא הפך החם המוחלט חוייב בו שיהיה הקר המוחלט. וכן בכל כיוצא בזה לפי שכבר נתבאר בחכמה שהפכים הם אשר בקצה ההרחק בענינם כי לזה אמרו ידיעת ההפכים אחת. כי הדעת שמראה הלבן מפזר הראות הוא הדעת שהמראה השחור יקבצנו בלי ספק. וזה נתבאר כי כל מה שהיו התארים אשר יתואר בהם האדם יותר מגונים יהיו ההפכיים להם יותר שלמים וכל מה שיהיו פחות מגונים יהיו הפכיים פחות שלמים. וזה כי הפך הרשע רע הוא הצדיק השלם אמנם הפך הרשע הבינוני הוא הצדיק הבינוני אמנם השלילות מהם אינם בריחוק הקצוות כמו שאמרנו.

ועתה מזה תצא לנו הוראה להתיר הספק הזה שעוררנו והוא שמלת קדושה הנאמרת בכאן אצל המעשים המגונים והמתועבים העוטרים אותה פנים ואחור לא תאמר על דרך שלילת הגנאים והפחתיות ההם לבד רק על תכלית ההרחקה מהם אל הקצה ההפכי. והנה אם כן כל מה שיהיו התכונות אשר תאמר עליהם מגונות ומאוסות יהיה תכלית ההרחקה מהם טהרה וקדושה שהקצה האחרון משטוף הניאוף והזמה הוא בלתי הכניס ידו תחת אבנטו והוא הקדושה באמת כמ"ש ראשונה. ואם כן הרי שדקדקה התורה יפה כי אחר שכתב כל המעשים המאוסים והמתועבים מהערייות הזרות והזכור וההרבעה שהם נכנסים בכלל בהמיות אמר לא כאלה חלק יעקב כי ראוי לכם להתרחק מאלו המעשים הבהמיים תכלית ההרחקה אשר ההרחקה הזאת על זה האופן היא בעינה קדושה אלהית כי הבהמיות והאלהות הם בתכלית הרוח כמו שכתב זה החכם בתחלת המאמר השביעי מהמדות יען כי אצל המדות אשר כראוי לברוח מהם שלשה מינים רשע, חטא, בהמיות. אמנם המתנגדים לשנים הם גלויים כי זה נקרא מעלה וזה נקרא כושר אמנם מתנגד לבהמיות יאות לומר אשר היא מעלה למעלה מאדם והיא קדושה אלהית.

"דבאמת כל ישראל יש בהם קדושה"

ר' צדוק הכהן מלובלין - ישראל קדושים את א

א) כל המצוות מכניסות קדושה בלב איש ישראלי כמו שנאמר (במדבר ט"ו, מ') ועשיתם כל מצוותי והייתם קדושים וכמו שאומרים קדשנו במצוותיך, ומברכין עליהם אשר קדשנו במצוותיו וצונו. נראה דזהו המכוון של כל המצוות להיות על ידם קדושים וכמו שאמרו ביבמות (כ"ב) דוהתקדשתם הוא מצות עשה כוללת על כל עשה ולא תעשה שבתורה עיין שם בתוספות. שעל ידיהם האדם מתקדש וזהו תכלית בריאת האדם בעולם להתדמות אליו יתברך שהוא קדוש ומשרתי קדושים ונאמר (ויקרא י"ט, ב') קדושים תהיו כי קדוש אני:

ועיקר הקדושה הוא קדושת הברית כמו שאמרו בויקרא רבה (כ"ד, ו') כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה כדאמר ר' יהודה בן פזי כל שהוא גודר עצמו מהערוה נקרא קדוש עיין שם וברש"י (ריש פרשת קדושים). ובירושלמי (פרק ב' דיבמות הלכה ד') כל מי שפורש עצמו מהעריות וכו'. ובשבת (ק"ח ב) מאי טעמא קרו לך רבינו הקדוש וכו' לא נסתכלתי וכו' שלא הכניס וכו'. והנזיר נקרא גם כן בתורה קדוש ועיקרו לפי שנזר עצמו מיין שהוא גדר ערוה דהרבה יין עושה כדתנן בסוטה (ז' א) ושם (ב' א) הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מהיין ובברכות (כ"ט ב) לא תרוי ולא תחטא. וכן גידול הפרע לגלחו לשמים מציל מפחיתות היצר בהרהורים כמו שאמרו בעובדא דנזיר (נזיר ד' ב) עיין שם ברש"י:

ר' צדוק הכהן מלובלין - ישראל קדושים את ה

דבאמת כל ישראל יש בהם קדושה כמו שנאמר (ירמיה ב', ג') קודש ישראל וגו', ולכולם נאמר (ויקרא י"א, מ"ד) והתקדשתם והייתם קדושים, (שם י"ט, ב') קדושים תהיו, וכל סדרי קדושה, שהרי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כדתנן ריש פרק חלק (סנהדרין צ' א). וחלק זה הוא חלק הקדושה שבקרבן שאין לו שום הנאה מעינוגי וחמדות עולם הזה שזהו החלק של עולם הבא שהוא עולם שאין בו אכילה ולא שתיה כמו שאמרו בברכות (י"ז א) שאין שם שום הנאה גופנית דעולם הזה כלל:

איך יוכל בו"ד להתקדש בקדושת הש"י??

ב"ה אחרי קדושים תרל"א איני זוכר כסדר

קדושים תהיו. במד' וזוה"ק כי הוא הבטחה ג"כ כי איך יוכל בו"ד להתקדש בקדושת הש"י.

אך כי קדוש אני ה' אלקיכם. פי' אחר שהוציאנו הש"י ממצרים שהיינו משועבדים להם. והבדילנו מהאומות שהחיות והכח שיש בתוך כל איש ישראל הוא מהש"י וז"ש אנכי ה' אלקיך כו' מיוחד מלכל האומות. אף שכח כל הנבראים ממנו ית'. אבל בדרך הסתר וצימצומים. אבל חיות כל איש ישראל היא חלק אלקי ממעל. וממילא בכחינו להתקדש גם בעוה"ז. כי הש"י מחי' הכל אף כי הוא קדוש ונבדל מכל. וז"ש כי קדוש אני ה' ועי"ז יכולין להבין כי בכח האדם להתקדש בכל מעשיו אף שהם תוך הטבע. וז"ש במד' ואתה מרום לעולם ה' לעולם ידך בעליונה. הפי' כי חיות הכל מהש"י רק הטבע נמשך מדרגה אחר מדרגה עד שנתכסה בחי' הפנימיות. אבל לעולם ידך בעליונה שהוא כח והחיות מהש"י שיש תוך ההעלם. ועי"ז יכולין להתבטל לנקודה הפנימיות בכל מעשה להיות נבדל מחומר המעשה להתדבק בפנימיות כל דבר. וז"ש קדושים תהיו. וברש"י שנאמרה בהקהל כו'. דעיקר הקדושה ע"י שמכניס אדם עצמו בכלל ישראל כי הקדושה שורה בכלל ישראל שהיא כנס"י הכנס"י והתאספות כל החיות להש"י. וע"י הביטול להכלל יכולין להתקדש. וגם בשבת כתי' ויקדש כו' ג"כ כנ"ל

שפת אמת

על התורה

מאת

כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו

קדוש ישראל ותפארתו רשכבה"ג

סרן יהודה ארי' לייב זצוקלה"ה מגור ישיא

אבן עזרא פרשת יתרו פרק כ

לא תחמוד אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ואמר קהלת (לאשר) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב, כא). ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבלותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

שאלה דומה ...
תשובה אחרת

קדושים תהיו ~ "מי'מ יהיה מעורב עם הבריות"

קדושים חסי' כי קדוש אני ה' אלתיכם, בצדקת כבודי פרוש אף אחס כבודי שאתי קדוש כך אחס כי קדוש אני, וכל כי יש פרוש שמורש עלונו מנ"א ומשלים כפשו ואינו מביע באחרים ואין בזה חסד ה' כי אם שישחל לעונת ז"א להטיב להם, וגם להדריכם לעבודת ה' וסכה ה' יח"ס מביע ומשגיח באחוזי להטיב להם וכלה לזכות לפיכך הרבה להם וכו' והיינו קדוש קדוש קדוש ה' לצאוח ונ"ו וכל כל הארץ כבודו, בן ידומם יליך ליוצרו קדוש צעלונו חבל ונ"ו יס' ונעורר בין סבכיות כדי לזכות רבים, חס כוננת העקרא קדושי' חסי' על איזה דרך כי קדוש אני כמו שאני קדוש וכל זאח ה' אלתיכם נקרא אלתינו צציל שהשגחתו פרעית עלינו בן חסי' קדושים, חס כוננת שמורש ונ"ו חסי' קדוש אף אחס בצחיקה זו ככל ויש להאריך וק"ל:

מקורות אחרי מות-קדושים - נערך ע"י הרב ראובן שכטר - תשע"ח

קדושים תהיו ~ תכלית

ערוך השולחן אורח חיים סימן תקכט סעיף ז

וחייבין ב"ד בזמן הבית להעמיד שוטרים שיהו שוטטים ומחפשים בגנות ופרדסין ועל הנהרות ובכל מקומות של טיול שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם בשמחה ולא ימשכו ביין וכ"ש ריקודים ומחולות ביחד הם מעונות הגדולים ועונשם גדול מאד מאד ויזהרו מדבר כזה שזהו פתח לעוברי עבירה וחז"ל שלהי קדושין [פ"א]. אמרו סקבא דשתא ריגלא ואנחנו עם בני ישראל צריכים להיות מובדלים מדברים כאלו כדכתיב **קדושים תהיו**

כפייה דתית!

ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנא סעיף כג

מדינא דגמ' אין איסור באכילת בשר רק בערב תשעה באב ובסעודה המפסקת אבל כבר קבלו אבותינו זה הרבה מאות בשנים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מן ר"ח אב עד אחר ט"ב לבד מיום השבת לזכר הקרבנות והנסכים שנתבטלו בעונותינו ויש שנהגו מן י"ז בתמוז שבו בוטל התמיד ויש שכתבו רק בשבוע שחל ט"ב אבל עתה בכל ארצות פזורינו נוהגים מן ר"ח ועתה בעוה"ר כמה שמזלזלים באיסור זה ולבד שהן עוברים איסור דאורייתא מטעם נדר דכיון שאבותינו קבלו עליהם מנהג זה הוי נדר של כלל ישראל ולבד זה איך לא נבוש ולא נכלם הלא הרבה מהאומות שאין אוכלים הרבה שבועות לא בשר ולא חלב ולא ביצים ואנחנו עם בני ישראל שעלינו נאמר **קדושים תהיו לא יאבן לעצור את עצמם שמונה ימים בשנה לזכרון בית קדשינו ותפארתינו ועל כיוצא בזה אמר הנביא [יחזקאל לו, לב] בושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל ועונשם גדול מאד :**

ערוך השולחן אורח חיים סימן רמב סעיף א

שבת קדש הוא האות הגדול שבין הקב"ה ובין עמו ישראל כמו שכתוב [שמות לא: יג] כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ד' מקדשכם כלומר אע"ג דשבת הוא זכר למעשה בראשית כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש [שם יז] ולכן ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת וגוי [בראשית ב: ג] כדכתיב במעשה בראשית וא"כ היא שייך לכל ברואי עולם ואינה דומה למועדים שהם זכר ליציאת מצרים שאין לשארי האומות שייכות בזה שהם לא יצאו ממצרים אבל במעשה בראשית כולם נבראו מ"מ לא נתן הקב"ה קדושת השבת רק לישראל בלבד וזהו לדעת כי אני ד' מקדשכם כלומר שאתם קדושים אצלי כדכתיב **קדושים תהיו ולכן נתתי לכם קדושת השבת והשבת וישראל הם תכלית הבריאה**

קדושים תהיו ~ תכלית

**שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קנו -
סדר משא ומתן, ובו סעיף אחד.**

אח"כ ילך לעסקיו, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה
וגוררת עון, כי העוני יעבירונו ע"ד קונו; ומ"מ לא יעשה מלאכתו
עיקר, אלא עראי, ותורתו קבע, וזה וזה יתקיים בידו; וישא ויתן
ד באמונה

משנה ברורה

לעיין שם
באריכות

ד... והנה יש כמה מצות תדיריות [עשין ולאויין] שמוטלות על
האדם לעשות ולהזהר בהן בכל עת ואינן מובאות בהשו"ע וכמה
מהן העתיקן המ"א מדברי הרמב"ם ושאר הראשונים וכן כמה
הנהגות טובות המוזכרים בדחז"ל לכן לא אחדול ג"כ מלהעתיק
מקצת מהדברים פה...
...בחלק ל"ת סימן קצ"ה שלא לאכול ולשתות דרך זולל וסובא
בימי הנערות שנאמר לא תאכלו על הדם ר"ל לא תאכל אכילה
שהיא מביאה לשפוך דם והוא אכילת סורר ומורה שחייב עליה
מיתה [ואף שלאחר שעבר ימי הנערות לא נתחייב בתורה מיתה
על אכילה כזאת מ"מ נוכל לראות כמה מגונה ומכוער הדבר
ביותר מדכתיב ואמרו אל זקני עירו בננו זה וגוי' זולל וסובא
ונאמר בקבלה אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו ולהרמב"ן
נכלל כל זה במ"ע קדושים תהיו עיין שם].

למה נקרא "לשון קודש"?

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק ח

ולי ג"כ טענה וסבה בקריאת לשוננו זה לשון הקודש, ולא
 תחשוב שהוא הפלגה ממנו או טעות, אבל הוא אמת, מפני
שזה הלשון הקודש לא הונח בו שם כלל לכלי המשגל לא מן
האנשים ולא מן הנשים ולא לגוף המעשה המביא להולדה
ולא לזרע ולא ליציאה, אלו הדברים כלם לא הונח להם שם
ראשון כלל בלשון העברי אלא ידברו בהם בשמות מושאלים
וברמיזות, והיה הכונה בזה שאלו הדברים אין ראוי לזכרם
שיושם להם שמות, אבל הם עניינים שצריך לשתוק מהם
וכשיביא הצורך לזכרם יעשה לו תחבולה בכנויים ממלות
אחרות כאשר נסתר מעשותם בעת הצורך בכל יכולתנו,
 אמנם הכלי מן האיש קראוהו גיד, והוא שם על צד הדמיון
 מאמרם וגיד ברזל ערפך, וקראוהו ג"כ שפכה מצד פעולתו,
 והכלי מן הנקבה קבתה, וקיבה שם האסטומכא, אבל הרחם
 הוא שם האבר מבני מעים שיעשה בו העובר, והיציאה נקרא
 כן מגזרת יצא, ושם השתן מימי רגלים, ושם הזרע שכבת
 זרע, וגוף הפעולה המביאה להוליד אין לה שם כלל, מכנים
 אותו יבעל או ישכב או יקח או יגלה ערוה לא זולת זה, ולא
 יטעך ישגלנה שתחשבהו שם לפעולה, אינו כן כי שגל הוא שם
 הנערה המוכנת למשגל, נצבה שגל לימינך בכתם אופיר,
 ואמרו ישגלנה לפי הכתוב, עניינו יקחנה לנערה לזה הענין

למה נקרא "לשון קודש"?

ספר יעריה דבש חלק שני

R. Yonasan Eyebshutz
1690-1764

אבל יובן במה שאמרו בזכות שלשה דברים נגאלו ישראל שלא שינו שמם ולא לשונם ולא נחערצו בצנות ארץ וידוע דהכל נידון בחר רובו ואם ישראל שומרים שנים מהם יש להם מ"מ פתח תקוה אף שאינו כ"כ מעולה כמו ששומרי' כל שלשה אבל אם ח"ו עוברים ואינם שומרים רק אחד מהם מעמדם בעו"ה גרוע וקנף ה' שם והנה בגלות בכל לא שינו את שמם אבל נחערצו בצנות ארץ בעו"ה כמבואר בעזרא ונחמיי' וחרגום מגילה שבעו"ה ע"י שחיית יין המרים הוא יין מגע עכו"ם השחיתו ברית קודש וזו אחר צנות ארץ וא"כ בזה אם ישנו לשונם או לא ויהי' הרוב לרוע או לסובה וא"כ הם דבעו"ה נשאו נשים נכריות ולשונם לשון נכר אם ידי נשים על עליונה להיות הבעל מדבר כלשון אשהו א"כ אף לשונם ישנו וא"כ הרי שניהם לרוע ויהי' ח"ו מבלי שריד לבית יעקב ולכך באגרות ראשונות דנעשה פהגם המלך דאשה רייך לדבר כלשון בעלה א"כ אף דנשאו נשים נכריות הם נריכים לדבר לשון עברי וא"כ נעשה תקומה לישראל כי היו שומרים שנים שלא שינו שמם ולשונם ואלו היו שומרים כל שלשה היה גאולה שלימה כאומרו ראוי היה לעשות גם בימי עזרא כמו בימי יהושע אלא שגרם חסא והיינו דנשאו נשים נכריות הביטו נא וראו כמה גדלה מעלת לשון הקודש והיא המקרבה ישועה וגאולה בעו"ה היא לשון עברית ככלה בבית אביה עלובה ורפושה אין איש שם על לב לדבר בצחות הלשון בעברי אחתי וכל אחד חופר ללמד בנו לשון ערפת אלמנייא הוא לשון אשכנז וכדומה מהלשונות כל המרבה לדבר ה"ז משוב' ולי' עברי אין משגיח בו מי יכול לדב' לי עברי בלי חערובו' לשון כלדאי ארמאי וכהנה ועם כל זה בטעות רבות ומחמת זה אף תפלתם בלתי הגון בגינה כראוי והסעמי' ונקודות מחזקי' הרפה ומרפס החזק מניחים הנע ומניעי' הגח וזהו מעכב בק"ש ובהפלה וכל דבר חפץ בושני מכס עם קדוש לה' חיד נשכח מאחכם לשון הקודש כולו מחמדים ובכל דבור ואות לרופי שמות וסגולת אמת וע"ז נאמר החיים ביד הלשון והארכתיו במקו' אחר סגולות רבות בסגולת הלשון ורב יקרתי ואחד מננו כי שומרת משמרת הקודש ביחוד כי בכל לשונות אף שיש חילוק בין לשון זכר לנקבה אם ידברו לנוכח אין הבדל וא"כ יכול הזכר ונקבה להיות במחשך מעשיהם ולדברו והשומע בחוץ לא ירגיש ויחשוב כי שני זכרים מדברים זה עם זה אבל בלשון עברי אפי' לנוכח יש הבדל בין את לאתה לך ולכי וכהנה רבות שינוי' וא"כ השומע בחוץ יבדיל וירגיש חיקף אם מדבר ומחייחד עם אשה או איש ולכך נקרא לה"ק שמשמר את ישראל מדבר ערוה ח"ו וכדומה וזהו שלא שינו את לשונם ושמרו חוק הלשון שמשמר האדם מכל רע :

"כי כל נשמות ישראל המה חצובים ממקור עליון"

אוהב ישראל ויקרא פרשת קדושים - ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא (1748-1825)
 וידבר גוי כל עדת וגוי קדושים תהיו כי קדוש וגוי [יט, א - ב]. לכאורה אינו מובן מהו נתינת טעם באומרו כי קדוש אני גוי כי איך יוכל האדם להדמות לבוראו יתברך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בורא כל העולמים והוא אין סוף ואין תכלית ומושלל מהשגה. עוד למה נתנה התורה הקדושה פה טעם יותר מבכל המצות. גם לידע ענין הציווי באומרו קדושים תהיו מה פירושה ואיכותה.

אמנם יש לומר כי הנה פרשה זו נסמכה לפרשת עריות דלעיל בפרשת אחרי ובפרשה הקודמת הזהירנו הבורא יתברך להיותינו פרושים מן העריות האסורות וכאן בא הכתוב להוסיף קדושה על בני ישראל עם ה' בני אל חי על דרך שאמרו (יבמות כ א) קדש עצמך במותר לך. והיינו הגם שנצטווה האיש הישראלי לקיים מצות עונה כידוע מדברי חכמינו ז"ל. אמנם לבל יעלה על מחשבתו לשום תאוה חומרי וגשמי רק יהיה בדול ומופרש מחשק התאוה ואדרבה לקדש את עצמו אז במחשבות קדושות בכל האפשרי לפי ערך השגת כל אחד ואחד וכמבואר בספרים הקדושים. וזהו לשון קדושים תהיו, לשון פרישה והבדלה וכמו שכתב התוספות (יו"ט) (קידושין ב ב) בפירוש הלשון הרי את מקודשת לי עיין שם. ואולי יאמר האומר וכי היאך אפשר לבוא לבחינת מצוה זו ולקיימה והלא התאוה שולטת על הרצון ואיך הוא באפשרי להכניס בחינת הריחוק והפרישה והקדושה בבחינת החושב והלא התאוה מנגדה ההפכית. אכן יש עצה לאיש הישראלי, הרוצה להיות להרחיק עצמו מהתאוה הבהמית ולהכנס בגבול הקדושה, והוא שיהיה חקוק במחשבתו בכל עת ועונה, הלא ידוע כי כל בחינת נשמת עם בני ישראל המה חצובים מתחת כסא כבודו יתברך ויתעלה והם חלק אלוה ממעל ומדביק עצמו בשורשו הרמה בקודש באהבה וביראה. והבורא ברוך הוא וברוך שמו הנכבד והנורא ידוע כי הוא ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה (תיקו"ז תי" ע) ועם כל זה הוא מובדל ומופרש מכל עלמין וכשאדם בא לידי דביקות ה' יתברך באמת ובאהבה וביראה אז הוא בסוד נשמת שדי תבינים (איוב לב, ח). ויכול לבוא לבחינה זו להדמות לקונו כביכול בבחינה זו שהוא פרישות וקדושה כי הוא חלק אלוה ממעל ומה שישנו בהשורש ישנו גם כן בגדר הענפים. ולזה אמר הכתוב כי קדוש אני ה' אלהיכם, היינו לאשר אני אלהיכם ונשמותיכם המה חלק אלוה ממעל לזה יש יכולת ביד כל איש ישראלי לבוא לבחינת קדושה הלזו כל אחד ואחד לפי בחינתו ושורש נשמתו בקודש. ולזה בא הציווי בפרשה זו בהקהל דבר אל כל עדת בני ישראל כי כל נשמות ישראל המה חצובים ממקור עליון זו למעלה מזו. אמנם כולם שוים לטובה ולקדושה ולברכה, והבן כל זה היטב:

או יש לומר דבאמת יש בישראל אנשים צדיקים שנשמתם מאיר להם כל כך עד שבנקל יכולים להשיג מדריגה זו ולקדש עצמם במותר להם וכמבואר. אך יש אנשים כשרים פחותי הערך שאין בכח השגתם להגיע בעצמם למדריגת קדושה בלתי עזר וסיוע. לזאת עצה קא משמע לך לכלול עצמו עם כל אחינו בני ישראל יחד ואז איש את אחיו יעזור. דהנה כתיב (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם, ר"ל דהנשמה נמשלה לנר. וכמו שראינו כמה פעמים באיזה נר שאינו יכול לדלוק יפה ולהאיר בפני עצמו עם כל זה כשמדבקין זה הנר לכמה נרות יפים אז גם הנר הזה בטל ונכלל בכלל נרות היפים ודולק גם הוא ביניהם. כמו כן בנשמות ישראל כשהם כלולים יחד אז אף הנשמה שאינה מאירה כל כך בפני עצמה מכל מקום מתוך כללותה עם שאר נשמות ישראל מאירה גם כן ומתעוררת גם היא לעבודת ה' יתברך. וזה שאמר כל עדת בני ישראל, ר"ל שיוכלו יחד כל העדה הקדושה ואז קדושים תהיו שיהא היכולת ביד כל אחד ואחד מישראל לבוא למדריגות קדושה, כי קדוש אני גוי. וכולכם באתם ממקום אחד ומשורש אחד נחצבו נשמתכם ועל ידי זה בהתכללותם יחד בנקל יבואו למדריגה זו וכן יהי רצון אמן:

קדושים תהיו – "לא...בחדרי חדרים...ולא בסתר"

ספר דברי שיערי חיים

על התורה

ספר ויקרא

חלק שלישי

מאת הרב הגאון הנודע, שר התורה, מנודה הטהורה,
אורי ישראל וקדושו, איש האמת, לוחם מלחמות ה',
מאור הגולה

מרוך רבינו חיים סופר זצוקללה"ה זי"ע.
בעהמח"ס שו"ת מחנה חיים, פלס חיים עפ"ק דגיטן, שערי חיים
על תהלים, קול סופר על ש"ס משנה, שערי חיים בענין חיוב מחאה
בעובדי עבודת ה' מחלל ש"ק, שערי חיים על נ"ך, אשכול הסופר
על אגרות חכ"ל, ועוד.

ראב"ו שבשמים אהבו ועשה ל"ו כחונת פסי"ם, שכיחן
ספר ברבנות משך ל"ו שנים בק"ק פעסט סעמפעטער
יעמרינג מונקאטש.

Hungary
1821-1886

[שם ה'] תני ר' חייא פרשה זו נאמרה
בהקהל מפני שרוב גופי תורה
תלויין בה.

חכונת שחינת קדושים פירשו חכ"ל (שם)
צמדי כני"ל) אמר הקב"ה למשכ
לך אמור לישראל בני כשם שאני פרוש כך
חכיו פרושים כשם שאני קדוש כך חכיו
קדושים כה"ד קדושים חכיו, הזכיר לישראל
לכיות מתחילת סור מרע לכיות פרושים
ואח"כ עשה טוב לכיות קדושים, ודבר זה
לא נאמר על יחידי סגולה בלבד בחדרי
חדרים, אלא בהקהל נאמר לכיות כל העדה
פרושים וקדושים לעיני כל רואי שמש ולא
בסתר בלבד אלא בגלוי, שזכר שיכיו העדה
קדושים לעיני כל באומות בזה תלויין רוב
גופי תורה וכתב.

מקורות אחרי מות-קדושים – נערך ע"י הרב ראובן שכטר - תשע"ח

"סוף כל סוף, מוכרחים אתם להיות קדושים"

וַזָּהַן כּוֹנֵן הַמִּדְרָשׁ קְדוּשִׁים תְּהִיזוּ הַה"ד
 ויגבה ד' צבאות במשפטם כלומר הקב"ה
 מזהיר את ישראל ומסביר להם איך שיותר
 טוב להם להיות קדושים ולשמור ככל הכתוב
 בהורה כי או לשנינו יהיה טוב כי שמו של השי"ת
 יתקדש בעולמו על ידינו וגם לנו יהיה טוב
 בזה ובכא ולא נצטרך חלילה ליסורים כי הלא
 סוף כל סוף מוכרחים אתם להיות קדושים ולהגיע
 אל משרת מְתוֹז חַפְצֵיכֶם בְּצִדּוֹר הַחַיִּים אֵת
 ד' אֱלֹהֵיכֶם כִּי לֹא יִרַח מַעַנּוֹ נִירַח יַעַן כִּי
 קְדוֹשׁ אֲנִי וְאֵיךְ כֹּאשֶׁר גַּם נִשְׁמַחְכֶם חֶלֶק
 אֲלֵקֵי יִתְבָּרַךְ מִמֶּעַל מִה הוּא קְדוֹשׁ אֵף
 לְכוּשׁוּ קְדוֹשׁ וּמִמִּילָא מוֹבֵן שֶׁסוּף סוּף
 הָיָה קְדוּשִׁים וְתִגִּיעַ נַפְשֵׁיכֶם לְמִקְוֵה וְהָיָה
 תְּשִׁיב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נָתַנָּה אֵךְ שְׂתִבֵּא עַל
 יְדֵי יִסּוּרִים וְגִלּוֹת וּמִדּוּרֵי גִיהֶנֶם וְכֵף הַקֶּלֶעַ
 חֲלִילָה וְאֵיךְ לְמָה זֶה לְכֶם אֵת כָּל הָעֶמֶל
 יִתְחַלָּא הוּאֵת הֵלֵךְ יוֹתֵר טוֹב וְנִקְלָ שְׂתִחַזּוּ
 קְדוּשִׁים וְנִזְהָרִים מִכָּל דְּבַר רַע וְאוֹ לֹא תִצְטַרְכוּ
 לְכָל אֱלֹהִים זֶה שֶׁמִּבְּאֵר הַמִּדְרָשׁ הַה"ד ויגבה ד'
 צבאות במשפטם כו' כי להקב"ה יש שני דרכים
 לפניו להתקדש בנו אם בעשותנו את כל
 מצותיו ונשמר כל חוקיו ואז ויגבה ד' צבאות
 במשפטם וכאם לא חלילה והאל הקדוש נלָרַשׁ
 בצדקה או לפי דברנו היא להפך כאשר לא
 נזכה אז יאחז השי"ת במשפטם ידו לשפוטנו ואז
 נודע ד' משפט עשה אך אם תזכו או נתקדש
 בצדקה וחסד שיעשה עמנו וזהו כי קדוש אני
 ד' אלקיכם כי אך שיהיה יתקדש שמו בנו אם על
 ידי מידת הדחמים או על ידי מידת הרין
 חלילה וא"כ הלא יותר טוב לפניכם שתחזו
 מעתה קדושים ולא תבואו לכל הצרות והגזירות
 והגלות האלה ששל לשתי מנורות עשויים בטוב
 טעם תלויים בתקרת הבית ואחת מהן נפלה
 לארץ ונשברה לדמסים אם כי טוב להתייבא
 באש ולהכותה בקורנם ותחזור ותשיב להיות
 כלי כמו שהיתה אך כמה אישים יביאו עליה
 כמה הקשות קורנם תבלע כמה התכות תהוך
 בתוך הכור עד אשר תשוב לאיתנה הראשון:

מקורות אחרי מות-קדושים - נערך ע"י הרב ראובן שכטר - תשע"ח